

DAGENS FRÅGOR

Den 20 aug. 1946.

Den andra franska konstituanten. Opinionsförskjutningen i Frankrike mellan valet den 21 oktober 1945 till den första konstituerande nationalförsamlingen och den 2 juni i år till den andra konstituanten, en förskjutning som klart markerades redan vid folkröstningen den 5 maj, då det för en kommunistdiktatur vägröjande statsförfattningsprojektet av den 19 april förkastades, belyses av följande valstatistik, avseende Kontinental-Frankrike:

Parti	Valen den 21 okt. 1945		Valen den 2 juni 1946	
	Antal röster	%	Antal röster	%
<i>Kommunister</i> (inkl. med k. sympatiserande f. d. maquisardgrupper).....	5 004 121	26,1	5 145 325	25,98
<i>Trotzkyister</i> (fria kom. internationalen).....	10 817	0,07	44 915	0,23
<i>Socialister</i>	4 491 152	23,14	4 187 747	21,14
<i>Republikanska Folkpartiet</i> , med katolsk majoritet, Mouvement Républicain Populaire, MRP.....	4 580 222	23,9	5 589 213	28,22
<i>Radikaler och dem närliggande fraktioner</i> (Rassemblement Républicain).....	2 018 665	10,6	2 209 963	11,6
<i>Högern o. bondepartiet samt andra mod. grupper</i> (Parti Républicain Libéral, PRL).....	2 886 095	15,2	2 526 872	12,77
<i>Div. smärre grupper mellan soc. o. högern</i>	114 969	0,99	11 925	0,06

Antalet röstande den 21 okt. 1945: 19,106,040.

» » » 2 juni 1946: 19,805,330.

Man lägger föst märke till att arbetarpartierna inte erövrade folkmajoritet ens vid det första valet.

Medan kampen mellan kommunisterna, socialisterna och MRP i oktober 1945 resulterade i följande placering: 1) kommunisterna, 2) MRP, 3) socialisterna, blev placeringen efter junivalen i år: 1) MRP, 2) kommunisterna, 3) socialisterna. MRP, som nu har 163 mandat av 586, kan förhindra, att någon som helst majoritet kommer till stånd utan dess medverkan. Den radikala gruppens position, som var ytterst

svag efter oktobervalen, förbättrades i någon mån den 2 juni, under det att högerfalangen (PRL) inte kunde hålla den i oktober uppnådda ställningen. Varför? Med ledning av specialinformationer skall förf. i det följande söka besvara detta och andra spörsmål, som sammanhånga med den centrala frågan: vilka voro orsakerna till opinionsförskjutningen vid folkomröstningen och junivalen?

Man behöver inte vistas länge i Frankrike för att konstatera, att det franska folket i grund och botten har en moderat läggning, en moderatism som i politiskt hänseende varit till stort gagn. Men den franska moderatismen är inte statisk — »det är bra som det är»... »hålla på det bestående»... vad är väl bestående? —; den är dynamisk och präglas i regel av sunt förnuft, av en realistiskt betonad idealism och av detta sinne för måtta (*la mesure*), som karakteriserade fransmännens andliga fränder i Platons och Sokrates' Aten. En evolutionär moderatism, det är i stort sett det utmärkande för fransk inrikespolitik alltsedan 1789 — ett hävdande eller genomdrivande av det sunda förnuftets, rättvisans och frihetens krav med beaktande av kontinuiteten mellan nuet och det förgångna och ansvaret inför kommande släkten.

Ett annat drag i det franska folkets psyke är respekt och beundran för en man, som vet, vad han vill, intelligent och praktisk, och som — det viktigaste i politiken — *lyckas*, där andra misslyckats, en man som bringar ordning i den villervalla, ett planlöst hit-och-dit-system ställt till, en som ger nationen ekonomiskt välstånd och politisk prestige och skapar denna odefinierbara *mystik*, som fascinerar och rycker alla med sig. Denna mystik är ett av de intressantaste fenomenen i Frankrikes och även i andra länders historia. Den, som i likhet med förf. länge levat i Paris, vet, att om man talar med en fransk arbetare om Napoleon, så säger han: »Ah, celui-là! Un brave homme!» — och detsamma säger han om Clémenceau och marskalk Foch, och han sa' det också om Pétain, innan ålderdomen försvagade marskalkens vilja och omdömesförmåga. Mot bakgrunden av det bedrövliga partipolitiska intrigspelet i mellankrigstidens Frankrike — ett spel som komprometterade demokratin och hotade dess bestånd — hyste fransmännen en viss respekt också för Mussolini och till att börja med även för Hitler — därom finns det många vittnesbörd i Parispressen 1922—1936. De jämförde sin egen korrumpierade och av otaliga regeringskriser försvagade demokrati med den stabilitet, som präglade regimen i Italien och Tyskland, och jämförelsen utlöste ett allt starkare krav på en genomgripande reformering av det politiska systemet i Frankrike, krav som i början av 1930-talet preciserades i den dåvarande konseljpresidenten André Tardieu's projekt till en revision av 1875 års konstitution — tvåkammarsystem, en reformerad senat och deputeradekammare samt den exekutiva maktens stabilisering och förstärkning — inspirerat av Tardieu's politiska läromästare Raymond Poincaré, men sin lärjunge underlägsen i retoriskt och taktiskt hänseende, samt av marskalkarna Foch och Pétain. Den s. k. folkfrontens puerila kravallpolitik 1936—1937 aktualiserade ytterligare Tardieu's reformprojekt, och hade freden kunnat bevaras 1939, är det

högst sannolikt, att en betydande folkopinion påyrkat reformförslagens realisering. I slutet av 1930-talet var man utledsen på det politiska spelet i Palais Bourbon (deputeradekammaren) och det ständiga springet i Palais de l'Élysée (presidentpalatset) av avgående och nya ministärer, som i regel hade samma ledamöter, men med en annan fördelning av portföljerna; några av dem hade varit med i så gott som alla ministärer under 1920- och 30-talen och varit chefer för nästan alla ministerier. Folket skrattade; den franska parlamentarismen före kriget levererade ett utmärkt stoff till revyerna på Casino de Paris och Folies Bergère, men till slut ljöd ropet: Nog! Man måste skapa något nytt! Klart är, att nederlaget 1940 och den nesliga ockupationen höllo missnöjet vid liv och skärpte kravet på en stark regeeringsmakt.

Efter befrielsen i augusti 1944 var det faktiskt endast ett parti, som hade ett konstruktivt program — kommunisterna. Det var en stor faute av de moderata, att inte också de framträdde med ett program, baserat på Tardieu's reformprojekt — en rekonstruktion på *fransk* façon och icke på sovjetrysk, kommunistprogrammets syfte, men skickligt maskerat. De moderata hade vegeterat sedan chocken sommaren 1940 och ryckte upp sig först under valkampanjen i september-oktober 1945. Detsamma kan sägas om radikalerna, den borgerliga vänstern i förkrigstidens parlament. På hösten 1944 pläderade de fortfarande för sekelskiftets förlegade kulturradikalism, som så ofta splittrat den franska nationen och försvagat dess moral genom att underminera grundvalen för ett folks andliga hälsa och kraft, kristendomen. I oktober 1945 virvlade radikalernas antikverade program bort i valstormen. Deras motståndare, katolikerna, gjorde i förening med andra kristna trosbekännare inom alla samhällsklasser, inte minst inom arbetarklassen (de katolska arbetarnas landsorganisation, Confédération Française des Travailleurs Chrétiens), en lysande entré på den politiska arenan under partibeteckningen Mouvement Républicain Populaire, MRP, och tillfogade det fordom så mäktiga radikala partiet ett förkrossande nederlag. Man kan säga, att med MRP har den kristna ekumenismen för första gången förverkligats på det politiska området. Fram för de kristna idéerna! är en samlingsparoll, som i Frankrike visat sig ha en utomordentligt stor slagkraft. I alla länder, som hemsökts av kriget, är kristendomen på frammarsch, t. o. m. i Ryssland. Endast vissa kretsar inom de neutrala nationerna tycks ännu tro, att kulturradikalismen håller i dödens stund.

Men det var inte blott minnet av den franska kulturradikalismens moraliska nihilism, som i en kritisk tid framtvingade en samling av Frankrikes kristna trosbekännare. MRP:s tillkomst var framför allt dikterad av den kommunistiska offensiven på vintern 1944—1945, vars styrka förklaras av att kommunisterna voro, såsom ovan påpekats, de enda, som i det kaotiska läget efter befrielsen lancerade ett positivt program, ett taktiskt och psykologiskt verk av rang, där det franska kommunistpartiets högkvarter, som inte ligger i Paris utan i Moskva, med en stimulerande patriotisk eloquentia, belyst med Victor Hugo-citat, sökte och även lyckades driva massor av frans-

män in på vägen till Moskva, till den kommunistiska diktaturen. I det program, varmed MRP framträdde vid oktobervalen 1945 och sedan vid folkomröstningen den 5 maj och valen till den andra konstituanten den 2 juni, se vi de båda i artikelns ingress antydda, för det franska folkets psyke karakteristiska dragen: en dynamisk, en ideellt och liberalt betonad moderatism samt respekt och beundran för en man, som vill något och kan, vad han vill, en man, omgiven av en fascinerande och sporrande mystik — i dagens Frankrike heter han Charles de Gaulle. Det var ett *franskt* program. Denna etikett kunde ju också sättas på PRL:s (högerfalangen) och radikalernas före junivalen omredigerade program, men dessa program voro inte så suggestiva som MRP:s valmanifest med den påföljd att flera grupper inom högern och Rassemblement Républicain (radikalerna och dem närstående mindre fraktioner) den 2 juni röstade med MRP, för att nu inte nämna att ej så få högersocialister, preparerade av den katolska arbetarorganisationen, gävo MRP sina röster. De verkliga organisatörerna av MRP:s seger i juni voro dock inte Georges Bidault och hans politiska adjutanter. Det var det från Vatikanens politiska avdelning dirigerade katolska prästerskapet i Frankrike, som än en gång visade den romerska kyrkans överlägsenhet i kampen om själarna. Präster av alla grader mobiliserades; de gingo ur hus i hus, i städerna och på landsbygden, men de höllo i regel inga politiska agitationstal; det var stilla religiösa samkväm, som avslutades med en bön om seger för »Jesu lärjungar och stridsmän», för »Credofalangen» MRP i kampen mot »Antikrist och negativismen», denna falang som i de Gaulle har sin politiske hövding, vilken nu förbereder sin reentré på den politiska scenen efter den taktiska sortin i januari. Ur den politiska mystiken — general de Gaulle, den länge förbidade nydanaren, som skall realisera parollen: »Man måste skapa något nytt!» — och den religiösa mystiken, som i hög grad behärskar fransmännen liksom alla andra folk, kanske även de kulturradikala Gudsförnekarna i ensamma stunder, framgick MRP:s seger.

Den andra konstituantens näst största parti, kommunisterna, talar också om en »mystik». Arbetarna i Frankrike intressera sig dock inte så värst mycket för ett partis ideologi. Huvudsaken för dem är, att partiet sörjer för dem och deras familj i materiellt hänseende, och det gör det franska kommunistpartiet i en utsträckning, som visar, att Moskva inte skyr några kostnader, när det gäller den utländska propagandan. En i det kommunistiska partiet inskriven fransk arbetare eller tjänsteman behöver inte sörja för morgondagen, även om arbetslöshetens spöke skulle tassa vid dörren. En härskara av besoldade arbetare och andra anställda, det är det kommunistiska partiets ledning i dagens Frankrike. Det går, så länge Moskva betalar...

Att inte socialisterna vid junivalen kunde hålla den ställning, de hade i den första konstituanten, berodde ej blott på den katolska arbetarorganisationens agitation inom CGT (Confédération Générale du Travail, Frankrikes LO) till förmån för MRP, utan även på socialisternas alltför intima och ofta löjligt devota samarbete med kom-

munisterna i den första konstituanten. Därtill kom, att de av CGT-propagandan arrangerade braskande Washingtontelegrammen i maj om Léon Blum's »glänsande succès» i USA vid förhandlingarna om det lån på 8 à 10 miljarder dollar, som Frankrike oundgängligen behöver, visade sig vara inexakta. Visserligen lyckades — *icke* Léon Blum — utan delegationens *finanstekniska experter* utverka ett lån på några miljoner dollar, men enligt L'Économiste Européen räcka pengarna knappt till hösten. Det är inte några miljoner utan miljarder dollar Frankrike måste uppbringa på den utländska penningmarknaden för att inte komma i samma situation som Tyskland 1923. Enligt uppgifter skall socialisternas malheur vid junivalen även ha förorsakats av att åtskilliga vänstersocialister röstat med kommunisterna. Men Le Populaire (Léon Blum's organ) har rätt, då den skriver, att det socialistiska partiets hållning är fortfarande utslagsgivande i en konflikt mellan MRP och kommunisterna, och mycket tyder på att socialisterna då hellre stödja konstituantens övriga demokratiska partier än kommunisterna. I så fall är den parlamentariska grundvalen för en *demokratisk* ministär, en samlingsregering à la den svenska ministären under kriget, skapad. Kommer denna *rassemblement démocratique* till stånd, kan den franska nationen få en statsförfattning, som enligt dess önskan har samma struktur som 1875 års konstitution, men med en stabiliserad regeringsmakt. Denna förhoppning orsakade jämte andra här ovan omnämnda fakta opinionsförskjutningen vid valen till den andra konstituanten.

Det argentinska folket accepterade fascismen av fri vilja. Den 24 februari hölls det val i Argentina. Valet ägde rum under kontroll och beskydd av armén; enligt regeringens, oppositionens och samtliga utländska iakttagares enstämmiga iakttagelser uppträdde militären korrekt och opartiskt. Det tryck och den terror, som annars äro så vanliga vid val i de sydamerikanska republikerna och särskilt i Argentina, lyste för dagen med sin frånvaro. Det var det friaste valet i landets historia.

Man förhastade sig icke vid rösträkningen. Den varade över en månad innan slutresultatet förelåg. Och det fanns icke det ringaste tvivel om utgången: det blev en överväldigande seger för landets hel- eller halvfascistiske diktator överste Juan Domingo Perón.

Valet av president i Argentina sker liksom i U. S. A. indirekt och Perón fick i elektorskollegiet 304 röster mot oppositionens 72. Valet avser en tid av sex år. Samtidigt med valet av elektorerna hölls också allmänna val: Peróns anhängare vunno guvernörsposterna i samtliga 14 provinser och samtliga 30 mandaten i senaten; i deputeradekammaren erhöles de 109 mandat mot oppositionens 49. Då det inte tillämpas ett proportionellt valsysteem blev mandatfördelningen liksom i England ojämnare än röstfördelningen. Likväl fingo de två partier, som Perón stödjer sig på, betydligt över hälften av alla röster. Sämst gick det för arbetarpartierna. Kommunisterna, som för övrigt aldrig spelat någon framträdande roll i Argentina, blevo orepresenterade,

och socialdemokraterna, vilka under senare år haft majoritet i Buenos Aires, erhöilo blott ett enda mandat, det första på 34 år.

För oss, som ha vants vid att betrakta facismen som en onaturlig planta, som blott kan trivas på en grund av terror och propaganda, är det nästan ofattligt att en närbesläktad ideologi kunnat vinna en obestridt triumf vid ett fritt val så snart efter Hitlers och Mussolinis ömkliga ändalykt. Vad ligger bakom?

Under Argentinas första sekel som fri stat var landet godsägarnas paradis. Allt vad cowboysens argentinska bröder, *los gauchos*, hade att göra för att tillförsäkra sina herrar en ståndsmässig existens i Buenos Aires eller Paris var att få ett par oxar om dagen och sända de dyrbara hudarna till huvudstaden, medan djuret i övrigt fick ligga och ruttna. Sedan dess har den hektiska utvecklingen gjort boskapsaveln ännu mera lönande: ångfartyget, järnvägen och framförallt de moderna frysningssmetoderna ha gjort det möjligt att leverera färskt nötkött i enorma mängder direkt från pampas till charkuteriaffärerna i London och Newcastle. Köttet är en av de två pelare, på vilka Argentinas välstånd är uppbyggt. Det andra, veteodlingen, tillkom senare. Först måste emigranterna från Italien, Spanien, Frankrike, Irland, Tyskland och Ryssland strömma in och först måste moderna jordbruksredskap införas, innan pampas' bördiga jord kunde förvandlas från stepper till ännu räntablare åkerjordar. Därmed ändrades också levnadsbetingelserna för de människor, som hade sin varelse på de argentinska latifundierna. Gauchoen avlöstes av lantarbetaren, *el colono*; den förres fria och obundna om än fattiga liv följdes av lantarbetarnas trälände i kasernliknande baracker med dålig lön in natura. Godsägarnas villkor däremot ändrades inte. Den korta tid av året, som *el estancieros* inte håller till i Buenos Aires eller i utlandet, tillbringar han på sin slottsliknande gård med dess hästpoloplan, simbassäng och tennisplats i en park, vars skuggrika träd importerats från Europa till de nästan trädlösa pampas. På sin *estancia* härskar godsägaren som en herreman från Europas feodalålder och som hans förfäder gjorde under den spanska tiden. Givetvis är det han, som bestämmer vilken hans lantarbetare skola rösta på, såvitt och så sant dessa ha sina pauvra lerhyddor kära.

Det var vid sekelskiftet, som Argentina gick över från sin ensidiga boskapskötsel till åkerbruk. I det närmaste 5 miljoner människor hade invandrat mellan 1865 och 1915, och under samma 50-årsperiod blev den odlade arealen 250 gånger större. Detta betydde dock icke att landets alla oändliga naturrikedomar utnyttjades. Den i och för sig enorma utvecklingen begränsades till marken kring floderna Paraná och Uruguay; än i dag ligger hälften av pampas' välsignat fruktbara jord obrukad. Argentina skulle med lätthet kunna föda en befolkning, som är dubbelt så stor som de nuvarande 14 miljonerna, och optimister tala om ett invånartal i framtiden på 70 miljoner. Pampas utgöra blott en femtedel av landets areal. Invandrarna vilja dock inte bege sig synnerligen långt in i landet, så länge världens fruktbaraste åkerjord ännu kan odlas på relativt ringa avstånd från

inkörsporsten Buenos Aires. Inte för inte äro 70 procent av befolkningen koncentrerade omkring huvudstaden och till pampas i närheten. Argentina är i dag inte mera öppnat än USA var under 1830-talet.

Uppblomstringen i början av 1900-talet inskränkte sig emellertid icke enbart till jordbruket. De flesta invandrare stannade i städerna och särskilt i Buenos Aires, där en industrialiseringsprocess började, vilken särskilt under 30-talet sköt fart. Argentina hade inte egentligen några mineralier utöver tungsten och en del olja, förrän man 1941 fann rika lager av järnmalm i Anderna. Särskilt hastigt växte en betydande konsumtionsindustri fram. Industrien är emellertid inte argentinsk. Så gott som alla stora bolag ligger i utländska, företrädesvis brittiska händer.

Det brittiska inflytandet i Argentina går betydligt längre tillbaka i tiden än industrialiseringen. Början gjordes redan i Utrechtfreden 1713, då England förskaffade sig ett 30-årigt monopol på slavhandeln i Syd-Amerika. Ett århundrade senare levde de engelska intressena mest på smuggling. Men 1825 avslöts den första handelstraktaten mellan England och Argentina, och Argentina erhöll sitt första lån, 1 milj. pund. I mitten av 1800-talet byggde engelsmännen järnvägar i Argentina för att kunna transportera mera saltat kött till Buenos Aires. Längs järnvägarna byggdes fryshus och köttpackningsställen. Härifrån fortplantade sig de engelska intressena vidare, dels till latifundierna och dels till banker, rederier och försäkringsbolag. Sannolikt behärskar England nu ungefär 3/4 delar av Argentinas industri. Återstoden är till största delen i USA:s händer; även franskt, belgiskt och holländskt kapital finns där representerat, och under de senaste åren har Argentina som bekant blivit tillflyktsorten för den utvandrande tyska industrien. Den omständigheten att industrien formellt tillhör argentinska medborgare ändrar inte det faktum att det knappast finnes något annat land i världen, där industri och utrikeshandel så fullständigt domineras av utländska intressen. England är också Argentinas viktigaste kund, som tar emot en tredjedel av dess export och står för en femtedel av dess import. 1939 upptogs också Argentina i det brittiska preferenssystemet.

Detta är den ekonomiska bakgrunden till den politiska utveckling som skulle predestinera Argentina för fascistiska stämningar.

Argentinas politik har allt ifrån början burit diktaturens prägel. 1853 års författning är så gott som en avskrift av USA:s men skiljer sig från förebilden därigenom att den i enlighet med spansk tradition tillagt regeringsmakten en långt större kompetens. Argentinas president kan sålunda direkt framlägga lagförslag i parlamentet, och han behöver inte senatens samtycke till utnämning av ministrar och andra högre ämbetsmän. Han kan förklara belägringstillstånd och sätta ur kraft de av författningen garanterade mänskliga rättigheterna. Han kan utfärda lagdekret utan parlamentets samtycke och utan att högsta domstolen kan bestrida deras författningsenlighet. Och slutligen kan presidenten lägga sig i provinsernas förhållanden, avsätta guvernörer, upplösa lagstiftande församlingar och ställa hela provinsen

under en regeringskommisarie, *interventor federal*. Det finns alltså stort spelrum för en president med starka armbågar.

Det politiska systemet har också i praxis utvecklats efter dessa författningens möjligheter. Presidenten, som ej genast kan återväljas, utpekar sin efterträdare. Deputerade och senatorer utpekas av guvernörerna, och dessa i sin tur utpekas av presidenten eller av den avgående guvernören. Förutvarande presidenter och guvernörer tillförsäkras säte i senaten i ett ständigt kretslopp. Visserligen äga valrum med regelbundna mellanrum men i allmänhet äro de rena farsen, utmynnande i slagsmål och skottväxlingar i och för ockupation av vallokaler och rösturnor. Vallokalerna stå normalt under polisens beskydd men lika normalt avgår regeringspartiet med segern. Ty såsom ett argentinskt ordspråk säger: »Polisbetjäntens häst vinner alltid loppet.» Det behövs en revolution för att slå en politisk klick ur brädet. Men revolutioner äro inte heller så sällsynta.

Detta system fungerade oklanderligt intill 1912. Såsom regeringsparti härskade alltid de konservativa, nationaldemokraterna, som de kallade sig, och de växlande koterierna voro blott företrädare för olika grupper i den oligarki av storgodsägare, som hade styrt landet sedan deras förfäder sänt dem över på befallning av Hans Mycket Katolska Majestät Konungen av Spanien. Men tiderna ändrade sig. Miljoner av invandrare strömmade in, och de togo författningens demokratiska bestämmelser för kuranta varor och krävde sin rätt. Nationaldemokraterna insågo då också att man inte kunde utan vidare negligera massorna, så länge man föregav sig att vara demokrat. En valreform genomfördes, som stadgade allmän, lika och hemlig rösträtt för alla över 18 år. År 1916 ägde det första fria valet rum. Med kolossal majoritet erövrades makten av det »radikala» oppositionspartiets populära ledare Ipólito Irigoyen.

Irigoyens styrelse utmärkte sig för stora sociala reformer, de första i landets historia. I hägnet av dem växte sig en modern arbetarrörelse stark med fackföreningar och arbetarpartiet. Rörelsen omfattade visserligen ännu så länge blott den mest klassmedvetna delen av arbetarna och var helt lokaliserad till städerna, medan de ofta analfabetiska lantarbetarna helt och hållet regerades av de lokala *caudillos*. Men den var stark nog för att göra godsägarearistokratien förskräckt. Särskilt kritiskt blev det inrikespolitiska läget i slutet av 20-talet, då världskrisen kom och priset på kött och vete hotade det argentinska jordbruket med ruin. Något måste göras.

Detta var lätt nog. I längden hade radikalerna inte kunnat värja sig emot den argentinska politikens traditioner. Efterhand hade deras ledare med ett enda undantag, »aposteln» Irigoyens, korrumperats i lika hög grad som de forna politiska klickarna. Det blev tacksamt att skjuta skulden för krisens olyckor på det härskande partiet, och inte en hand rörde sig till försvar för de radikala, när de konservativa i september 1930 genomförde en revolution av det gamla slaget, blott två år sedan Irigoyen valts till president för andra gången. Det var generalerna, som störtade denne, och den nya regimen, för vilken general Uriburu stod i spetsen, fick en reaktionär karaktär.

Man lovade att befria landet från de radikalas korrupktion, och man gjorde det på så vis att de radikalas utplundring av statskassan ersattes med de konservativas. I övrigt inskränkte Uriburu sitt värv till att göra ogjort mycket av vad de radikala genomfört. Och detta innebar inte någon lösning av Argentinas ekonomiska problem under världskrisen. Redan efter ett halvår var Uriburu så impopulär att de radikala segrade vid nästa val. Detta valutslag gav dock Uriburu en god dag i. Han kasserade ganska lugnt folkets dom och lät nästa val försiggå under en sådan terror, att oppositionen helt enkelt nekade att vara med och därför bojkottade valet. Det var just detta, som Uriburu, en stor beundrare av Mussolini, hade önskat, och alltifrån denna tid ända till februari i år har Argentina inte haft något verkligt fritt val. Allt gick till som förr i tiden. Regeringspartiet segrade för jämnan, och godsägarearistokratien fördelade ministerposter och senatsmandat efter gottfinnande.

Det var ganska naturligt att den konservativa regimen under dessa förhållanden mer och mer fick en totalitär prägel, helst som konjunkturerna länge voro gynnsamma för dem, som sökte efterlikna regeringssätten i Italien och Hitler-Tyskland. Bland de mer eller mindre ruinerade godsägarna uppstod det flera grupper och partier, som hyllade totalitärt influerade läror. Dessa grupper vunno utbredning även i andra befolkningsläger: bland officerarna, ty hären hade organiserats efter tyskt mönster bland arbetslösa och desillusionerade intellektuella med högtsvävande imperialistiska planer på andra sydamerikanska republikers bekostnad; bland de katolska prästerna, till största delen av spansk härkomst, som beundrade Franco och hans klerikala fascism. Den nazifierade tyska kolonien strödde pengar omkring sig och påverkade stämningen. Den argentinska fascismen var dock ingen slavisk kopia av den tyska förebilden: den var starkt katolsk, utpräglat spanskvänlig, mera reaktionär och trots tyskarnas sydamerikanska planer imperialistisk. Å andra sidan var den antisemitisk, antikommunistisk, englandsfientlig och hatfull mot USA.

Den 3 juni 1943 kom en av de fascistiska grupperna till makten genom en militärkupp. Orsaken var att den avgående presidenten Castillo utpekade den allmänt hatade men probrittiske sockerkungen Patrón Costas till sin efterföljare. Detta passade icke för godsägarearistokratien, som då hoppades på tysk seger och räknade med nya avsättningsmarknader i ett nyordnat Europa. Dessutom hade den starkt fortskridande industrialiseringen övertygat godsägarna om att deras monopolisering av makten inte längre kunde upprätthållas med gammaldags metoder. Tidpunkten var inne att omorganisera samhället efter modernt fascistiska metoder.

Den fascistiska officerskamarillan, *Grupa de Oficiales Unidos*, tilltvingade sig sålunda makten med godsägareoligarkins välsignelse. Men snart måste godsägarna inse att det är en sak att svinga en fascistisk rörelse till makten men en helt annan att hålla styr på den. Visserligen fanns all den fascistiska rekvisita, som man kunde önska sig: upplösning av partier och fackföreningar, antisemitism, censur, stödtrupper och polisvälde, förhålligande av staten och införande

av koncentrationsläger för arbetarledare och intellektuella oppositionella. Men snart skulle det visa sig att den starke mannen bakom kulisserna, överste Juan Domingo Perón, hade helt andra planer än att tillförsäkra oligarkin ett fortsatt välde med nya metoder. Perón gjorde tvärtemot allt för att skaffa sig en plattform bland massorna, vilken kunde göra honom oberoende av godsägarna. Efter några få månader inrättade han ett arbetsministerium, som han själv övertog. Och som arbetsminister låg han inte på latsidan. Först lät han regeringen höja lönerna för alla offentliga tjänstemän och därefter fastställde han minimilöner samt förbättrade arbetsvillkoren för alla lantarbetare. Och järnvägarna erhöilo order från regeringen att höja lönerna, trots att de till större delen ägdes av engelsmännen. Samtidigt forcerades industrialiseringen genom regeringsingripanden. I april 1944 grundades en kreditbank för industrien under regeringens kontroll och med uppgift att åstadkomma långfristiga investeringar i nya industrigrenar. Två flugor slogos därmed i en smäll: å ena sidan sköts en bräsch i det engelska inflytandet, och å andra sidan rammade han godsägarna, som voro principiella motståndare till industrialiseringen, eftersom denna kunde leda till uppkomsten av en rivaliserande härskande klass.

Ju närmare man kom valet, desto större ansträngningar gjorde arbetsminister Perón för att vinna arbetarna. I januari 1945 infördes en pensions- och invaliditetsförsäkring, och omedelbart innan han lämnade sina ämbeten för att helt viga sina krafter åt valstriden, i oktober 1945, utfärdade han ett dekret, som hade till syfte att tillförsäkra arbetarna 25 procent av alla argentinska företagens vinst. En vacker dag fingo alla arbetsgivare order om att omedelbart höja lönerna med 18—33 procent utan hänsyn till räntabiliteten. Fabriksarbetare, tjänstemän och journalister, kort sagt alla slags arbetstagare, fingo plötsligt inte blott löneökning utan också betald semester och mera hygieniska arbetsvillkor i detta socialt efterblivna land. Självfallet gjorde sig Perón inte populär hos arbetsgivarna genom sina dekret. Dessa gjorde intet försök att dölja sina känslor. I juni 1945 meddelade de 321 största bolagen inom handeln och industrien, att de bildat en permanent organisation för att tillvarataga sina intressen gentemot myndigheterna. Och då de upplösta partierna i november 1945 fingo rätt att offentligt framträda på nytt ett par månader före valet, slöt den argentinska kapitalismens traditionella politiska organ, det »radikala» partiet, en koalition med både socialister och kommunister. Godsägaroligarkins talesman, det konservativa nationaldemokratiska partiet, fick inte delta i koalitionen men uppträdde ändå mot regeringen på egen hand. Vid valet den 24 februari stodo således samtliga traditionella partier, från yttersta högern till kommunisterna, emot Perón och hans »arbetarparti». Och resultatet blev en överväldigande seger för regeringen, trots att den inhiberat den sedvanliga terrorn av motståndarna och genomförde ett korrekt val.

Det råder intet tvivel om att det först och främst var regeringens sociala reformer, som avgjorde valet. De marxistiska arbetarparti-

erna skuffades fullständigt åt sidan; det var inte bara de oupplysta lantarbetarna, som röstade för diktaturen, utan synbarligen också största delen av städernas industriarbetare. Man bör betänka, att valet ägde rum i ett land, där massorna aldrig hade fått något gott från myndigheterna, ligkiltigt sedan vilket parti som satt i regeringen. Det måste göra intryck, när plötsligt en man trädde fram, som över en kam höjde lönerna och förbättrade levnadsstandarden. Att denne man var en diktator kunde inte nämnvärt diskreditera honom i Argentina, där man bortsett från en period av 14 år inte kände till annat än diktatur.

Det fanns dock andra omständigheter, som verkade till favör för Perón. För det första kunde ingen på förhand veta att valet skulle genomföras så korrekt; säkerligen röstade många på regimen för att vara på den säkra sidan för den händelse regimen ville utnyttja möjligheterna att ta reda på efteråt hur den enskilde röstat. För det andra spelade den katolska kyrkan en stor roll. Den argentinska kyrkan har aldrig varit så prononcerad som på andra håll och folket har heller aldrig varit så allmänt religiöst. Men Perón hade gjort mycket för att vinna kyrkan. Han hade således infört obligatorisk katolsk religionsundervisning även för barn, som hade icke katolska föräldrar; dessförinnan var religionsundervisningen icke obligatorisk och det var rent av straffbart att ge religionsundervisning åt de barn, vilkas föräldrar inte uttryckligen önskade det. Kyrkan kvitterade nu Peróns uppmärksamhet med ett herdabrev, som förbjöd de troende att rösta på ett parti, som arbetar för antikatolska reformer, exempelvis religionsfrihet i skolorna. För det tredje torde också Peróns klara nationalistiska kurs ha betytt åtskilligt. Hans utrikespolitik riktade sig både mot England och mot USA, i bägge fallen med en utpräglad antikapitalistisk udd. Det lyckades Perón att slå mycket mynt av den amerikanska ambassadörens, nuvarande understatssekreteraren Bradens hämningslösa uttalanden emot regeringen, sedan argentinska journalister hotat en amerikansk tidningskorrespondent till livet och föranlett en annan korrespondent att söka sin tillflykt på ambassaden. En stor del av valpropagandan rörde ambassadörens påstådda inblandning i Argentinas inre angelägenheter, och en av tidningarna gick så långt att den ställde väljarna inför alternativet: »Perón eller Braden?»

Den 4 juni övertog Perón officiellt makten som president. Blott framtiden kan utvisa, om han kommer att fortsätta sin reformstråt till förfång för och på bekostnad av godsägare och kapitalister eller om hans sociala känslor skola göra sig mindre märkbara när han satt sig fast i sadeln. Före makttillträdet har han dock låtit sin företrädare och hängivne anhängare, dåvarande presidenten Farrell, vidtaga omfattande åtgärder för att nationalisera nationalbanken och införa statskontroll över bankernas länepolitik, varigenom regeringen erhåller ungefär samma hals- och handrätt över landets näringsliv som Hitlerregimen ägde i Tyskland. Å andra siden finns det en viss mystik kring Peróns sociala reformer. Arbetarna skulle få 25 procent av arbetsgivarnas vinst. Men pengarna gå inte direkt från bolagens

kassakontor till arbetarnas fickor; nej, de betalas in till arbetsministeriet, som har att tillse att »beloppen fördelas lika». Hur det går till kan naturligtvis inte andra kontrollera än regeringen själv. Även socialförsäkringen är litet besynnerlig. 8 procent av arbetarnas avlöning innehålles, och till denna lägges 11 procent, som arbetsgivarna ha att betala. Detta betyder en mycket stor andel av det argentinska näringslivets samlade löner; försiktigt kan den värderas till minst 50 milj. pesos i månaden. Det var därför ganska uppseendeväckande, när det i november i fjol meddelades att det efter 11 månader allt som allt fanns i kassan 116 milj. pesos, alltså blott något över 2 månaders minimipremier, utan att en enda cent blivit utbetald, eftersom pensioner ännu inte beviljats. Onda tungor sätta detta i samband med att det överallt plötsligt vimlar med välklädda och välutrustade stormtrupper utan att det från något håll upplysts om varifrån pengarna till denna lyx tagits.

G. L.

Engelsk gräväders-stämning. Parlamentsvalet på sommaren 1945 hör till de verkligt stora jordskreden i engelsk historia, i stil med den liberala triumfen 1906. Som alltid vid dylika tillfällen fattades det — och fattas allttjämt inte — röster, som vilja dödförklara den slagna parten för alltid och framställa det nya läget som slutgiltigt. Erfarenheten visar, att dylika spådomar mycket ofta äro förhastade och att pendeln fortsätter sitt mer eller mindre regelbundna svängande. Redan nu, ett år efteråt, framträda i själva verket vissa symtom i sådan riktning, fastän det bör kraftigt framhållas, att ännu många vindar kunna hinna blåsa före nästa val.

Tecknen till strömkantring bero i varje fall än så länge knappast på någon markerad förbättring på högerkanten. Ett sådant nederlag som förra årets tager det alltid åtskillig tid att komma förbi. Den konservativa partiapparaten torde också 1945 ha varit ganska nedrostad, och reparationen — under den populära f. d. livsmedelsdiktorern lord Wooltons ledning — pågår allttjämt. Därtill komma emellertid vissa personsvårigheter. Winston Churchills ålder, personlighet och allmänna position göra honom knappast lämplig för en oppositionsledares dagliga underhusarbete, även om han allttjämt är en mäktig tillgång i de stora debatterna. Partiets *second string*, den i alla läger uppburne Anthony Eden, har av mycket att döma inte det partinit och stridshumör, som oppositionsledarrollen kräver, och hans intresse torde ligga rätt långt från de inre rekonstruktionsfrågor, som f. n. i allmänhet stå i förgrunden. Så har mycket av dagens tunga kommit att falla på folk i andra ledet — Oliver Stanley, Crookshank, Macmillan m. fl. — som visserligen enligt både vänners och fienders utsago skött sig bra men som för den stora allmänheten äro relativt okända och ej vidare dragande namn. Quentin Hogg, Thorneycroft, Molson och andra unghögernmän ha ej heller ännu den position ute i landet, som skulle behövas.

Tecknen till väderskifte äro därför snarare att iakttaga på regeringsidan. Det är alltid farligt i engelskt parlamentsliv att vinna en för stor seger och allra farligast i en så kritisk övergångsperiod som

just nu. Englands ställning är f. n. så ansträngd, att en rad åtgärder, som äro rena försämringar ur den stora allmänhetens synpunkt, ha visat sig nödvändiga *efter* segern, vilket utgör en svår psykologisk belastning för det regerande partiet. Särskilt är att nämna den första brödransoneringen i Englands historia, vilken ivrigt utnyttjats — på ett ej sällan rätt illojalt sätt — av den enklare konservativa pressen. Om denna åtgärds nödvändighet och om ansvaret för att den ev. blev nödvändig kunna nog delade meningar framföras; uppenbart är, att Attlees kabinett handlagt den på ett olyckligt sätt ur folkpsykologisk synpunkt. Vidare ter det sig än så länge ytterst ovisst, om ett par av regeringens mest kända och mest vänsterbetonade män, Shinwell och Aneurin Bevan, skola lyckas »deliver the goods» på de för näringslivets uppblomstring och den allmänna trevnaden livsviktiga områden de satts att förestå — kolproduktionen resp. bostadsförsörjningen. De hittills kända siffrorna äro allt annat än tillfredsställande i fråga om statsingripandenas effektivitet. Tendensen kan självfallet ändras i fortsättningen, men under sommaren tycks allmänheten ha blivit frågande för att ej säga skeptisk till regeringens prestationer på dessa områden. Och som Shinwell själv framhållit — ett misslyckande i fråga om den nationaliserade kolindustrin vore katastrofalt för hela socialiseringsprogrammet.

I detta sammanhang bör även nämnas, att den igångsatta om ock till sin reella innebörd särdeles oklara socialiseringsoffensiven mot den väldiga järn- och stålindustrin skapat mycken oro i kretsar, som annars dittills hade ställt sig välvilliga mot tanken om en moderat arbetarregering.

Psykologiskt betydelsefullt är nog, att det mer och mer blivit en populär föreställning, att vissa regeringsmedlemmar, särskilt sir Stafford Cripps, livligt önska bevara hela det besvärliga restriktions- och övervakningssystemet från krigsåren inom folkförsörjning och det dagliga livet eller det mesta möjliga därav, dels av allmän planhushållningsentusiasm men dels också av ett slags besynnerlig hednisk puritanism, som sagts påminna om den djupt impopulära ehuru ingalunda odugliga regim, som Cromwell och hans generalmajorer på sin tid genomförde. För ett trots allt ännu så individualistiskt och om sin personliga frihet månt folk som det engelska äro dylika tendenser förhatliga och kunna få stark inverkan på de väldiga massor av väljare, som 1945 röstade med labour utan klar politisk övertygelse och endast för att få något nytt. »Austerity Cripps» har redan tidigare ibland visat sig vara en dyr man för sitt parti.

Inom en så stor majoritet som det nuvarande regeringspartiet uppstå alltid sprickbildningar. Sådana visade sig också vid årets partikongress i Bournemouth trots dess annars naturliga och väl bevarade karaktär av allmän klang- och jubeldag. Stridsäpplet var framför allt utrikespolitiken. Bevin är otvivelaktigt vida mer populär inom oppositionen — med dess klarare blick för Englands ställning och intressen — än inom stora delar av sitt eget parti, där besynnerliga föreställningar om en ortodox marxistisk utrikespolitik och åtskillig nattstånden ryssromantik alltjämt frodas och ha en stridbar före-

språkare i Mr Zilliacus, parlamentsmedlem för Gateshead. Nu vann Bevin en stor triumf i Bournemouth, men han måste sätta in hela sin breda personlighet i ett mycket skickligt anförande, och missljuden från en ej obetydlig minoritet voro fullt uppenbara. Bevins hälsa är numera särdeles bräcklig. Skulle hans plats bli tom, vet ingen riktigt, vart det bär hän. Somliga mena, att Attlee, som har sitt egentliga raison d'être i den skarpa rivaliteten mellan Bevin och partiets andre kraftkarl, Herbert Morrison, då skulle få lämna plats för den sistnämnde. Å andra sidan har nog premiärministerns personliga ställning inom sitt parti snarare stärkts under maktutövningen, och detta ej enbart av den prestige, som följer gratis med premiärministerplatsen.

Den begynnande desillusionen och osäkerheten inom väljarkåren kommo till tydliga, delvis ganska uppseendeväckande uttryck vid den rad fyllnadsval, som ägde rum i juli. Arbetarpartiets siffror gingo där kraftigt tillbaka för första gången efter den stora segern. Mycket kan, som här redan sagts, hända före nästa allmänna val, men att labours position just nu ej är densamma som för ett år sedan, förefaller rätt tydligt.

Amatöriddrott eller professionalism. Under ett års tid har den s. k. proffsfrågan varit det brännbaraste diskussionsämnet i svensk idrott. Razzian i fjol höstas mot Gunder Hägg, Arne Andersson m. fl. har delat upp idrottsopinionen i två läger, för och emot ett legaliserande av professionalismen. Sannolikt har majoriteten accepterat Svenska Idrottsförbundets inskridande såsom nödvändigt och nyttigt, medan en mycket röststark opinion kräver ett uppsuddande av gränsen mellan amatörism och professionalism. Striden har fått en ganska personlig tillspetsning genom att även många amatörvänner hävda att Svenska Idrottsförbundet dels förfarit godtyckligt i sina domslut gentemot idrottsstjärnorna och dels låtit föreningsledare, utan vilkas medverkan betalningssystemet aldrig skulle ha kunnat vinna insteg i svensk idrott, slippa alldeles för lätt undan i jämförelse med de diskvalificerade idrottsmännen. Sannolikt utsättes Svenska Idrottsförbundets styrelse vid årsmötet för en räfst, som, om än i andra former, kommer att påminna om dess egen aktion. Utomstående ha svårt att ta ställning just i denna senare ansvarsfråga. Svenska Idrottsförbundet har beklagligtvis aldrig lagt papperen på bordet, och därför finns det ingen möjlighet att döma annat än principiellt. Så mycket torde emellertid vara klart att en del firade idrottsstjärnor mycket hämningslöst utpressat och utplundrat tävlingsarrangörernas kassor som vederlag för sina uppträdanden på löparbanan. I några fall torde beloppen ha varit jämförelsevis blygsamma, medan i andra fall större summor vandrat över från idrotten till idrottsmännens fickor.

Proffsfrågan har på nytt blivit aktuell genom att ryssarna äntligen börjat samarbeta med de västerländska ländernas idrottsorganisationer; i någon mån har också fallet Heino medverkat till att debatten återigen skjutit fart. Som bekant hålla sig ryssarna inte

med något amatörbegrepp utan tillåta idrottsmännen bl. a. att ta emot penningbelöningar. Vår kännedom om rysk idrott är dock för ytlig och för liten för att man rätt skall kunna gradera Sovjets idrotts-system. De ryska idrottsmän, som tävla om Europamästerskapen i Oslo, ha dock inte överträtt några uppställda lagar, något som de diskvalificerade svenska idrottsstjärnorna och Heino — liksom på sin tid Nurmi — ostridligt gjort.

Det har sagts att hela amatörfrågan skall tas upp till omprövning i Oslo. Civilingenjör Bo Ekelund har framkastat tanken att varje land skall egenhändigt få fastställa sina regler. Han har från många vunnit stöd för detta uppslag till lösning, som måhända blir basen för ett kongressbeslut. Även om varje land skulle erhålla frihet att reglera sitt tävlingssystem efter eget skön är problemet därför inte bragt ur världen för Sveriges del. Det återstår för vårt land att avgöra, om professionalism helt eller delvis skall legaliseras eller om den fortfarande skall i princip avvisas. Att ta ställning därtill är formellt idrottsorganisationernas egen rättighet. Problemet berör dock så många allmänna intressen och värden, att allmänheten inte helt kan negligeras. Inte minst de offentliga myndigheterna, utan vilkas stöd svensk idrott aldrig kunnat växa sig så stark som skett, måste härvidlag i en eller annan form ge sin mening till känna.

Man väntade i höstas att »utrensningen» av vissa idrottsstjärnor skulle leda till en katastrof för den svenska allmänna idrottens standard. Det är intressant, ja, mycket anmärkningsvärt att iaktta att dessa olycksprofetior ingalunda gått i uppfyllelse. Även om svensk idrott inte skulle nå alla de tippade segrarna vid Europamästerskapen — och dessa hållas när detta häfte går i press — så har dock den svenska allmänna idrotten under 1946 visat en expansion både på bredden och höjden, som förvånat och förundrat inte minst grannstaterna. Resultatmässigt visar året nästan överlag uppgång. Landskampssegern över Finland i Helsingfors var en utklassning utan motstycke av denna ledande idrottsnation. Luckorna efter de diskvalificerade ha nästan samtliga redan fyllts. Detta idrottsår har m. a. o. betygat att internationellt högtkvalificerad idrott kan presteras utan professionalism. Vi ha blivit denna viktiga lärdom rikare.

Nästan lika intressant är att höra vad initierade nu ha att förmäla om stämningen och andan bland våra toppidrottsmän. Riksinstruktören Gösta Holmér, som dagligen och stundligen lever bland idrottsungdomen och som där haft sin varelse i snart 35 år och alltså är verkligt vittnesgill, har nyligen framhållit i Idrottsbladet, huru som ett fastare och bättre kamratskap bland toppidrottsmännen växt fram sedan de professionella tendenserna utrotats. Den inbördes misstänksamheten och konkurrensen mellan stjärnorna om gagerna är nu borta; likaså den kottaribildning, som förut ibland uppstod mellan välbetalda och vanliga idrottsmän och som undergrävde ett sant och öppet kamratskap. Den som befann sig bland åskådarna vid årets strålande S. M.-tävlingar den 11—12 augusti på Stadion, kände en fläkt av denna nya friska anda. Även den är en otvivelaktig vinning av årets idrottssäsong.

Ingen bestrider att de nuvarande amatörstadgarna behöva revideras. Genom att värdesaker — kappsäckar, barnvagnar, tavlor etc. — såsom pris ha ersatt de gamla torftiga pokalerna och medaljerna, har ett steg i rätt riktning tagits. Ett införande av rätt till ersättning för förlorad arbetsföranst synes också mycket rimligt, redan med tanke på det önskliga i att göra den mindre välsituerade idrottsmannen de facto jämställd med den mer välsituerade i möjligheten av att idrotta. Huruvida den gällande guldpondsregeln — enligt vilken varje idrottsman i dagtraktamente har rätt till en summa motsvarande ett guldpond — behöver revideras förtjänar även att övervägas. En anpassning av amatörreglerna i dessa hänseenden är ofrånkomlig, om den fattige idrottsbegåvningen skall kunna öva och odla sina färdigheter utan ekonomiska hämningar.

Å andra sidan måste det vara ett verkligt samhällsintresse att idrottsstjärnorna inte erhålla ett så stort vederlag, att de frestas att uppge ett normalt förvärvsarbete och föra ett mer eller mindre artificiellt och artistiskt liv. Idrotten kan inte vara ett självändamål, eller, såsom Svensk tidskrift yttrade 1941 vid den första avstängningen av Gunder Hägg: »Syftet är inte att göra idrotten till ett yrke utan i stället att göra yrkesmännen till idrottare. I människans långa liv måste idrotten vara en bisak, visserligen viktig och kanske under några ungdomsår huvudintresset, men ändock aldrig så dominerande att de idrottandes 'civila' ambition förtränges.»

Fortfarande gäller också vad tidskriften inskräpte för fem år sedan:

»Men konkret gäller frågan eljest kort och gott, om idrottspublikens pengar skola gå till idrottsstjärnorna eller till idrottsorganisationerna (förbunden och föreningarna) för att finansiera dessas arbete på bredden. Känner man de kroniska penningbekymmer, som de allra flesta föreningar dras med, kan svaret inte gärna bli mer än ett. Det är för övrigt inte alls givet, att människor lika gärna som hittills skulle betala ofta ganska höga entréavgifter, om de visste att intäkterna skulle användas till stjärngager och inte komma idrotten till godo. Det skulle även vara svårt att se någon högre rätt i att stjärnorna rikligt besoldades, medan föreningsledare, som kanske »gjort» stjärnorna, fortfarande skulle få slita och släpa utan ersättning. Även för moralen hos idrottsmännen inbördes skulle sanktionerandet av ett slags hel- eller halvprofessionell överklass vara av ondo; det skulle rubba grundvalen för idrottsmännens jämlikhet och det skulle skapa ett högre stånd av gladiatorer, som måste räkna med helt andra anspråk från publiken än denna hittills kunnat ställa på de brandmän, skogsarbetare, studenter, lantarbetare och andra, som nu fylla anmälningslistorna vid de stora tävlingarna och bedömas såsom amatörer, d. v. s. sådana som idrotta på fritiden av kärlek till idrotten. Slutligen kan det verkligen sättas i fråga, om det alltid vore någon större förmån för en ung pojke att under ett par år få händerna fulla med pengar och nå upp till en inkomstnivå, som han kanske senare i livet inte kan hålla.»

Man minns hur det gick, när några av våra mest berömda brottare

för några år sedan lockades över av Hjalte Palton till professionalism. Premiären blev både idrottsligt och ekonomiskt ett fiasko. Den stimulerade sannerligen inte till någon repris. Det fanns intet större intresse för denna form av idrott. Sannolikt skulle det gå likadant i allmän idrott, om några stjärnor etablerade tävlingsbolag. Allmänhetens reaktion skulle säkerligen bli den sunda.

Problemet gäller intet mindre än om den ideella grund, som hittills varit grundvalen för idrottsrörelsen liksom för de stora folkrörelserna överhuvudtaget, skall ryckas undan. Hittills har idrottsrörelsen byggts upp genom hundratusentals ideella intressen. Kan den verkligen undvara denna?

E. H.

En stor schweizisk publicist. Liksom en del andra schweiziska varor ha också Edsförbundets ledande tidningar en internationellt erkänd kvalitet. Till dessa tidningars särmärken hör, att de ge utrymme för starka publicistiska personligheters verksamhet. Ett försprång, som de schweiziska kommentatorerna av vardagspolitiken äga framför sina svenska kolleger av samma rang är, att de skriva på tyska och franska och därigenom nå en internationell publik ej blott genom korta utdrag i översättning. En lärd och skarpsynt utlandskrönikör som prof. Eduard Fueter, vilken före och under första världskriget publicerade sina breda analyser av världshändelserna i *Neue Zürcher Zeitung* lästes i Amsterdam, Paris och Rom lika mycket som i Wien och Budapest. En William Martin, som i *Journal de Genève* sakkunnigt kommenterade NF:s första försök och besvikelser, vann auktoritet ej blott i västmakternas ledande politiska kretsar utan även i Peking och Nanking. Bland levande schweiziska tidningsmän av äldre årgång ha framförallt två kända namn vunnit allmänt rykte genom sina regelbundna belysningar av världshändelserna. Den ena är *Berner Bunds* f. d. chefredaktör Ernst Schürch, en allvarlig moralist, som alltid hävdade stränga rättssynpunkter och nu åtnjuter ett välförtjänt otium cum dignitate. Den andre är ännu i full verksamhet och kanske rentav på höjden av sin visdom och sin stilistiska elegans. Det är dr *Albert Oeri*, *Basler Nachrichten*s chefredaktör och samtidigt gammalliberalernas ledare i nationalrådet, Edsförbundets parlament.

När Albert Oeri i fjol fyllde 70 år blev han hyllad i en omfångsrik festskrift, där bl. a. Edsförbundets president och ledande diplomater samt en del representativa schweiziska vetenskapsmän, författare och presskolleger bidrogo med utsökta uppsatser. I år har han själv framlagt ett urval av sina krigsartiklar (*Albert Oeri, Tagesberichte*, A. Francke Verlag, Bern). Det är ett vanskligt företag att konservera även högvärdiga tidningsartiklar, vilka ju alltid äro avsedda för dagens konsumtion. Oeri har också varit tvungen att utsluta några av sina bästa såsom alltför efemera. Men skörden förblir ändå rik och lätt njutbar. Dr Oeri hade varit en lärd historiker, innan han fann vägen till journalistiken. Sin första bok om Herodotos skrev han ännu på latin. Men redan som vetenskapsman stod han under

sin store släkting Jakob Burckhardts inflytande. Småsinta specialister ha klandrat Burckhardts tycke för historiens stora sammanhang och dess åskådliggörande i konstnärliga former såsom dilettantism. Att vara en »dilettante», en »ämnets älskare» av detta slag har dock i längden knappast visat sig vara något nedsättande. Det kan leda och har hos Oeri lett till en spirituellt journalistik i ordets bästa bemärkelse.

Oeris syn på den europeiska utvecklingen är ganska pessimistisk. Men han blir dock ingalunda gråtmild, när han mycket tidigt fattar händelsernas tragiska innebörd. Det är ett visst sinne för humor, uppfostrat i världshistoriens håfda skola, som hjälper denne schweizare genom bistra upplevelser. Han känner en hel del av tidens ledande män från personliga möten, som han dock aldrig utnyttjat för banala intervjuer utan endast för att ge sina kommentarer starkare färger. Diktatorernas uppträdande betraktas alltifrån början med största misstänksamhet, stormakternas politik alltid nyktert och illusionsfritt. Måttstocken för bedömning av de storas intressen och deras tillvaratagande hämtas dock ej från småstatsmoralen utan från jättarnas egna ambitioner och löften. Oeri har under många år varit president i den organisation, som bildats av de hos NF ackrediterade journalisterna. Han har alltid förblivit NF:s idé trogen men miss-tröstade om stormakternas trohet mot denna idé redan i början av år 1933 under intrycket av den dåvarande manchuriska konfliktens utgång. Samma förening av principiell idealism och praktisk realism kännetecknar hans grundliga behandling av de problem, som uppstått i och med FN:s tillkomst. Djupast når Oeris förståelse kanske i analysen av de tre grannländernas, Tysklands, Frankrikes och Italiens politik och öden. Han känner emellertid även England och USA från upprepade långa resor och grundliga studier.

Aldrig nedsjunker denne schweizares realism till någon slags cynism. Hans respektlöshet mot tidens stora och hans ibland förbluffande mod inför tidens ondska kommer nämligen ur samma källa. Denna källa är djup tro på historiens herre, vars vägar många gånger kan synas oss människor obegripliga, men som kräver tillit och endast genom tillit kan bli tillgänglig för oss.

B.